

FOKUS ◉

Östersjö- mussla

expert på brackvatten

Foto: Sarah Longrigg

Har du nån gång gått längs stränderna kring Östersjön, och hittat små rosa eller vita musselskal i sanden? Då är det troligtvis Östersjömusslan du stött på.

Östersjömusslan, *Macoma balthica*, finns inte bara i Östersjön, utan är vanlig i alla kustområden i norra delarna av Atlanten och Stilla Havet, ända upp till Arktis. Det är egentligen en marin art, men den kan klara av det utsötade vattnet som finns i Östersjön, och det är den egenskapen som gett musslan sitt namn. Det är bara i Bottenviken, där vattnet är nästan helt sött, som den inte finns. Den är mycket vanlig i grunda områden, men man har hittat den ända ner till 190 meters djup.

Östersjömusslan är en liten mussla. Maximalt blir den två och en halv centimeter, i Östersjön sällan över två centimeter. Skalet hos Östersjömusslan som levt på sandiga botten är tunt och varierar i färg från vitt till vackert rosa. Hos en mussla som levt på leriga botten är skalet tjockare och blåfärgat eller mörkrött. Det finns andra musselarter som man kan förväxla Östersjömusslan med, men om man känner till lite grann om musslors anatomi så är det lätt att särskilja Östersjömusslan. Till skillnad från andra musslor har den nämligen inga sidotänder (som fungerar

som gångjärn för de två skalhalvorna), utan bara det som kallas för kardinaltänder. Östersjömusslan lever nergrävd några centimeter ner i mjuka havsbotten, antingen i sand eller i lera. För att kunna både andas och äta när den ligger nergrävd har den två långa andningsrör, så kallade sifoner. Dessa sifoner kan bli sex gånger längre än själva musslan, och sticks upp genom leran till vattnet ovanför.

Den äter antingen genom att filtrera vattnet eller genom att svepa med en av sina sifoner över bottenytan. Med sifonen plockar den upp små partiklar av dött organiskt material. Alltså små växt- och djurdelar som håller på att brytas ner av bakterier. Bakterier på partiklarna är den viktigaste näringskällan för musslan.

Östersjömusslan lever ett ganska stillsamt liv, nergrävd i leran. Men den kan faktist förflytta sig genom att dra sig fram genom översta sedimentlagret, och efterlämnar då en fåra efter sig. Är den snabb eller långsam? Ja, döm själv. Den förflyttar sig drygt en centimeter per minut.

När Östersjömusslan har reproducerat sig kan det finnas upp emot 300 000 larver per kvadratmeter. Långt ifrån alla dessa överlever, och tätheten av vuxna musslor ligger ofta runt 1000 individer per kva-

dratmeter, vilket ju även det är enorma mängder djur. Hur fort Östersjömusslan växer upp beror på betingelserna i det område den lever i. Normalt ligger tillväxten på ungefär 3 mm per år. Vid ungefär två års ålder, då den är ungefär 6 mm lång, har Östersjömusslan blivit köns mogen. Honorna sprutar ut sina ägg genom en av de två sifonerna under loppet av ungefär en halvtimme. Utsprutningen sker med sådan fart att äggen far 8 centimeter upp i vattnet, innan de sedan sedimenterar till botten igen. Varje musselhona kan spruta ut upp emot 50 000 ägg. Äggen befruktas, och larverna lever en tid fritt i vattnet, innan de sjunker ner till botten och utvecklas till färdiga musslor.

Livslängden är ungefär fem till tio år. Om musslan levt sitt liv i djupa, kalla områden blir den mindre till växten, men lever istället längre. Den kan då bli ända upp till 30 år gammal.

Östersjömusslan är mycket viktig i ekosystemet, framförallt som föda åt fisk. Det är många fiskarter som äter Östersjömussla, men man har även upptäckt att musslan kan passera levande genom fiskarnas tarmsystem, och fortsätta att leva när den kommit ut igen.